

Õpilaste Eesti 2023

Eesti Õpilasesinduste Liidu platvorm 2019. aasta Riigikogu valimisteks

Vastu võetud:
Eesti Õpilasesinduste Liidu
XXXVIII üldkoosoleku otsusega
Kadrinas, 07.04.2018

Eesti Õpilasesinduste Liit (EÕEL) on sõnastanud oma peamised soovitud erakondadele ja üksikkandidaatidele 2019.a Riigikogu valimisteks. Platvormi eesmärk on esitada õpilaste nägemus nendest teemadest, millele valitav Riigikogu ja moodustatav Vabariigi Valitsus peaksid eesoleva 4 aasta jooksul tähelepanu pöörama ja milliseid muutusi esile kutsuma.

EÕEL-i haridusfilosoofia

Hariduses peab põhiline fookus olema õppija arengul. Seega on õpilane ja tema vajadused, huvid, oskused ja võimed iga hariduspoliitilise otsuse keskmeks ning lähtekohaks. Kõikidele õpilastele tuleb tagada ligipääs haridusele, olenemata nende soost, rahvusest, seksuaalsest orientatsioonist, usulistest tõekspidamistest või sotsiaalsest taustast, füüsilisest ja vaimsest erivajadusest.

Haridussüsteem peab toetama õpilase arengut ning valmistama ette tema astumist iseseisvasse ellu, seejuures kujundama noorest vastutustundliku ja algatusvõimelise demokraatliku ühiskonna liikme. Kiiresti muutuv ühiskonnas on lisaks kindlatele teadmistele oluline paindlikkus ja kiire kohanemisvõime, mitme keele valdamine, õppimis- ja eneseväljendusoskus, valmisolek langetada otsuseid ja kanda sellega kaasnevat vastutust, oskus koguda ja töödelda infot, suutlikkus ja julgus olla loov ning püstitada ja ületada isiklikke eesmärke.

Eesti riikluse seisukohalt on oluline tagada piirkonniti võrdväärne ligipääs kooliharidusele. Transpordi- ja koolivõrk tuleb kujundada selliseks, mis võimaldab igal õpilasel omandada üldharidust elukohast olenemata.

Kooli tuleb näha organisatsioonina, millel on kaasa mõtlejad ja rääkivad liikmed, kes ühiselt otsustavad koolielu puudutavate küsimuste üle. Kool kui organisatsioon toetab kõigi oma liikmete arengut ning igal osapoolel tuleb aktiivselt panustada kooli edendamisse. Oluline osa on ka õpilasesinduse tegevusel, see toetab demokraatliku ning aktiivse ühiskonna arengut.

1. Kujundada õppijakeskne hariduskorraldus, mis põhineb õppijate teadlikel valikutel ja otsustel, suurendades seejuures õppija vastutust.

Hariduskorraldus tuleb kujundada selliseks, mis annab õpilastele võimaluse valida ise endale meelepärased ja vajalikud õppesuunad, tagab õppija individuaalsusest lähtuvad nõustamisteenused ning annab õpilase otsustele senisest suurema kaalu. Koolis õpetatav tuleb enam siduda tegeliku elu ja tuleviku töö oskustega ning toetada samal ajal õppija individuaalset arengut. Selleks peab muuhulgas:

- 1.1. Muutma õppekava mahtu ning sisu lõimides seda enam reaalses elus vajaminevate oskuste ja teadmiste omandamisega, vähendades faktipõhisust ja suurendades praktilise õppe osakaalu. Samuti tuleb suurendama ainetevahelist integratsiooni.

- 1.2. Individuaalse arengu toetamiseks tuleb vähendada kohustuslike ainete hulka ja suurendada õpilaste poolt valitud ainete osakaalu. Õpilasele tuleb tagada senisest laiemad võimalused teatud ulatuses oma tunniplaani iseseisvalt koostada. Õpetaja ja õpilane peavad kogu õppeprotsessi jooksul tegema koostööd, saavutamaks õpilase individuaalsed eesmärgid.
- 1.3. Muutma ettevõtlusõpe kättesaadavaks valikaineks igas koolis. Seejuures peavad ettevõtlusõpet õpetama pädevad ja ettevõtluse kogemusega õpetajad, kes tunnevad hästi õpetatavat teemat ning seeläbi innustavad õpilasi ainet õppima.¹
- 1.4. Täiendkoolitama õpetajad selliselt, et õppetöö läbiviimisel oskavad nad juurutada ja võimestada õpilastest tuleviku töö oskusi nagu mõtestamine, sotsiaalne intelligentsus, loovus ja kohanemine, kultuuride-vaheline kompetents, programmeeriv mõtlemine, uue meedia kirjaoskus, transdistsiplinaarsus, disain-mõtlemine, enesejuhtimine ja kognitiivse koormuse ohjamine, virtuaalne koostöö.²
- 1.5. Muutma hindamissüsteemi, võttes laialdaselt (üleriigiliselt) kasutusele süsteem, mis lisaks numbrilisele hindamisele tagab ka sisulisema sõnalise põhjaliku tagasiside ning loovainete puhul rakendab arvestatud/mittearvestatud põhimõtet. Õpilane peab tagasiside põhjal saama aru, millised on tema nõrkused ja tugevused ning see peab omakorda võimaldama tal teha oma õppimises vajalikke korrekture.
- 1.6. Tagada riiklik rahastamismudel, mis võimaldab kõikide KOVide õpilastele võrdse kättesaadavuse kooliõppeks vajalikele tugiteenustele (sh pikapäevarühmad, õpilaskodud, transport, õppevahendid ja materjalid) ja tagab huvitegevuse hea kvaliteeti.
- 1.7. Kindlustada kõikidele õpilastele personaalne kutse- ja karjäärinõustamine, mis peab algama juba põhikoolis ning olema igas koolis õpilastele kättesaadav. Nõustamine peab võimalikult laialdaselt toetama õppija eneseteostust, püüdes mitte piiritleda õpilase väljavaateid ühe kindla eriala või valdkonna piires. Karjääriõpetus tuleb muuta kõigile kohustuslikuks.

2. Tagada õppijakeskne ja kaasaegne õpikeskkond, mis võimaldab õpetajal senisest enam õpilasega individuaalsel tasandil tegelega.

Eesti koolides on eriti seoses koolivõrgu reformiga muutunud klassid järjest suuremaks, üha enam on hariduslike erivajadustega lapsi ning samuti on tõusnud nõudmised õpetajale. Suurtes eripalgelistest isiksustest koosnevates klassides võivad kergemini tekkida õpilastevahelised lahkkelid, samuti võib esineda õpiprobleemide eiramist. Lisaks on seoses elukestva õppe strateegiaga tähelepanu keskpunkti tulnud ka õpilase individuaalse arengu toetamine (muutunud õpikäsitus), mistõttu on üha enam vajalik, et õpetaja jõuaks iga õpilasega tegeleda. Suurte klasside puhul on see raskendatud. Sellises olukorras on vaja õpetajat toetada ning parim lahendus on kasutada sarnaselt Soome praktikaga abiõpetajaid. Eriti on vajalik tagada eraldi abiõpetaja, kel on vastav väljaõpe, erivajadustega õpilaste jaoks. Abiõpetajateks võiksid olla ka üliõpilased, kes vajavad näiteks pedagoogika kursustel praktikat.

- 2.1. Parema õpikeskkonna tagamisel tuleb riiklikult toetada abiõpetaja ametikoha loomist klassides, kus on rohkem kui 12 õpilast ja eriti seal, kus teistega koos õpivad ka haridusliku erivajadusega lapsed.
- 2.2. Vajadusel muuta seaduseandlikul tasandil kohustuslikuks abiõpetaja kasutamine klassides, kus on rohkem kui 12 õpilast ning kus õpivad teiste seas ka haridusliku erivajadusega õpilased.

¹ Täpsemalt kirjeldab EÕELi nägemust [ettevõtlusõppe teemaline seisukoht](#).

² Kasulik lugemine samal teemal on [Tööjõuvajaduse seire- ja prognoosisüsteem OSKA Töö ja oskused 2025](#).

- 2.3. Vähendada klassikoosseisu suurust – optimaalne õpilaste arv ühes kinnitatud klassikomplektis võiks olla 18-20 inimest.
- 2.4. Riikliku rahastamise kaudu toetada koolipidajaid abiõpetajate ametikohtade loomisel.

Edumeelses koolis kasutatakse parimate õpitulemuste saavutamiseks mitmekesiseid õppevorme (*projekt-, avastus-, aktiiv-, probleem-, individuaal- ja rühmaõppe vormi ning teoreetilise osaga kooskõlas olevaid praktikume, õuesõppetunde, külastusi ja e-õpet, mis sisaldab aine kodulehekülgi*) ning kaasaegse tehnoloogia võimalusi. Selleks, et need võimalused jõuaksid igasse kooli, tuleb:

- 2.5. Senisest jõulisemalt ja tulemuslikumalt rakendada digipöoret.³
- 2.6. Tagada riiklikult tehnoloogia ja rahastus erinevate programmide jmt jaoks, et koolides oleks võimalik õpetada uut tehnoloogiat kasutades.
- 2.7. Soodustada koolidevahelist koostööd õppevahendite soetamisel ja parimate praktikate jagamisel.
- 2.8. Tagada riiklikult kõikidele õpetajatele kvaliteetsete täiendkoolituste kättesaadavus nii õppevormide kui ka õppevahendite (eriti tehnoloogiliste vahendite) kasutamise oskuste arendamiseks.

Ülimalt oluline osa kaasaegsete õppemeetodite kasutamisel on pädevatel ja motiveeritud õpetajatel. Selleks, et oleks neid, kes koolis järeltulevaid põlvkondi õpetavad, peab tegelema kvaliteetsete õpetajate koolitamisega ning nende töö ühiskondlikult väärtustamisega. Selleks tuleb:

- 2.9. Õpetajakoolituses ja -täiendkoolituses pöörata enam rõhku praktilisele pedagoogikale ja psühholoogiale, et õpetajad oleksid valmis edukalt koolis töötama ning õpitud oskusi ja teadmisi realselt kasutama, mõistmaks paremini õppiva noore hirme, rõõme, käitumist. Õpetajakoolitus peab kaasas käima hariduse muutustega.
- 2.10. Suurendada õpetajate palgataset, et head õpetajad ei siirduks teistele ametikohtadele ning noored õpetajad oleksid motiveeritumad õpetajaametit pidama. Tagada riiklikult kehtestatud õpetajapalga miinimummäär.

3. Suurendada koolikeskkonna turvalisust ja sallivust eripärade tunnustamise, vastastikuse austuse ning meeskonnatunde suurendamise kaudu.

Koolipidajal on kohustus tagada kõigi koolipere liikmete turvalisus koolis kogu päeva ulatuses, mistõttu on äärmiselt oluline tegeleda koolis valitseva õhkkonna kujundamisega. Eeskujuks ja muudatuste eestvedajaks on koolijuhtkond, ent oma osa parema keskkonna loomisel on kõigil koolipere liikmetel. Vaimselt ja füüsiliselt turvalise koolikeskkonna loomisel tuleb muuhulgas:

- 3.1. Eesti õpilaste koolirõõmu suurendamiseks ning koolikiusamise vähendamiseks tuleb riiklikult välja selgitada probleemide tekkepõhjused ning nende ennetamiseks ja likvideerimiseks toetada noorte huvikaitsega tegelevate organisatsioonide tööd.
- 3.2. Tõhustada ja rahastada olemasolevaid või luua ja rakendada uusi koolikiusamise vähendamiseks seotud meetmeid, näiteks töötada keskselt välja piirkonna koolide ülene koolivägivalla vähendamise programm/süsteem või liituda juba olemasolevate programmidega (nt Salliva Kooli programm, KIVA programm vmt).
- 3.3. Kohustada koole välja töötama tegevusi kooli vaimse keskkonna parandamiseks: tunnustada olemasolevaid vanemate ja nooremate õpilaste vahel vastastikuse toetamise süsteeme, tõsta psühholoogide usaldusväarsuse ja pädevuse taset, soodustada õpetajate ja õpilaste vaheliste usalduslike, austavate ja väärikust säilitavate suhete teket.

³ Täpsemalt kirjeldab EÕELi nägemust [digipöörde alane seisukoht](#).

- 3.4. Tagada psühholoogi teenuse kättesaadavus igas koolis. Samalaadsete konfliktide ja suuremate probleemide puhul peab olema õpetajal võimalus psühholoogilise nõuande saamiseks, seejuures peab psühholoog rääkima konflikti kõikide osapooltega.
- 3.5. Lisada riiklikesse põhikooli ja gümnaasiumi õppekavadesse vaimse tervise tunnid, mille eesmärk on toetada õppurit eneseabi võtetega, mis aitavad toime tulla stressiga, õpetavad emotsioonide juhtimist, aitavad ennetada läbipõlemist jmt.
- 3.6. Käivitada või laialdasemalt suunata õpetajad täiendkoolitusele konfliktide ennetamise ja suunamise teemadel.
- 3.7. Koolipere, peamiselt koolitöötajatele laiaulatuslike koolituste/täiendõppe läbiviimine nende õigustest juba seaduses kirjas olevatest mõjutuvahenditest. Õpetajatele tuleb tekitada tunne, et nad tegelikult ka teavad ja oskavad kasutada neile seadusega ette nähtud õiguseid tagada koolis kord, mõjutada õppijaid. Riik peab ette nägema raha taolisteks koolitusteks ning looma süsteemi, kuidas koolitused jõuavad iga kooliõpetajani (kasvõi muuta kohustuslikuks täiendõppe osaks vmt). Samuti muuta uute õpetajate koolitamise õppekava selliselt, et seal on terve plokk selle teema kohta sees. Praktiliste oskuste andmine!
- 3.8. Loobuda planeeritavast õpetajate õiguste laiendamisest, millega soovitakse anda õpetajatele õigus teostada õpilase kompamist ehk loobuda plaanist anda õpetajatele politseilised õigused.⁴

4. Kujundada koolist ühtse kogukonnana toimiv demokraatlik organisatsioon, mille otsustamisprotsessides osalevad võrdselt kõikide osapoolte esindajad.

Kooli üheks oluliseks ülesandeks on kasvatada järeltulevaid põlvsiid ehk iseendaga hakkamasaavaid kodanikke. Selle ülesande üheks osaks on õpetada noortele demokraatia olemust, sh anda neile kogemusi osaluse ja kaasamise näol. Haridussüsteemi juhtimine aga ei lähtu hetkel piisavalt põhimõttest, et otsused langetatakse õppijast lähtudes ja teda kaasates. Kõiki õpilasi puudutavaid küsimusi ei arutata tihtipeale õpilasesindajatega läbi, mistõttu muudatuste tegemisel ei arvestata õppijate vajaduste ja arvamustega. Õpilastel peab olema võimalus ka tegelikkuses mõjutada õppimise ja koolieluga seotud küsimuste lahendamist, mistõttu on vajalik pöörata tähelepanu kooli kui demokraatliku organisatsiooni ja ühtse kogukonnatunde pidevasse arendamisse. Selleks on vajalik muuhulgas:

- 4.1. Kujundada koolist ühtse kogukonnana toimiv demokraatlik organisatsioon, mille otsustamisprotsessides osalevad võrdselt kõikide osapoolte esindajad. Koolijuhtide töö hindamisel tuleb võtta arvesse ka seda, kui võrd nad on suutnud luua oma koolist demokraatliku organisatsiooni.
- 4.2. Suurendada noorte osalust erinevates otsustusprotsessides. Õpilasi puudutavaid otsused tuleb langetada kõige madalamal ja õpilasele lähimal haldustasandil. Peamiseks otsustamise tasandiks õppurile peaks olema kool. Kõik teised tasandid peavad tegelema võimaluste ja tingimuste loomise ja tagamisega. Koolide juhtkonnad peavad kindlustama, et õpilasesindusel on võimalik kooli õppenõukogusse ja hoolekogusse kuuluda. Senini on ilmnenu, et paljudes koolides jäetakse õppenõukogust õpilased välja.
- 4.3. Ühiskonnaõpetuse ainekavas võtta kasutusele kogukonnapraktika meetodit, mille raames töötaksid õpilased vabavahendustes ja vabatahtlikes projektides.
- 4.4. Tuleb arendada õpilaste analüüsioskust lisades õppekavasse meedia valikkursused, samuti tuleb antud teema sisse viia põhikooli ühiskonnaõpetusetunni ainekavas.

5. Tagada piirkonniti võrdväärne ligipääs kooliharidusele igal kooliastmel.

⁴ Täiendavalt on võimalik tutvuda EÕELi sellekohase [arvamusega](#), 2017 variant.

Kõigil õpilastel üle Eesti peavad olema hariduse omandamisel samaväärsed võimalused ning mitte kedagi ei tohi diskrimineerida tulenevalt tema soost, rahvusest, seksuaalsest orientatsioonist, usulistest tõekspidamistest või sotsiaalsest taustast, füüsilisest ja vaimsest erivajadusest. Selleks on muuhulgas vaja:

- 5.1. Parandada riiklikku õppeasutuste rahastussüsteemi selliselt, et see toetab kooli kui organisatsiooni arengut ja võimaldab koolil pakkuda kvaliteetset õpet. Kõikidele õpilastele, olenemata sellest, kus nad õpivad, peab tagama samaväärsed tingimused nii õppe kvaliteedi kui ka hea õppekeskkonna näol.
- 5.2. Koolivõrgu ümberkorraldamisel lähtuda põhimõttest, et alg- ja põhikool peavad asuma õpilastele võimalikult lähedal. Gümnaasiumite koondamisel maakonnakeskustesse tuleb tagada hästi toimiv koolitransport.
- 5.3. Tagada tasuta transport ka huvikoolidesse (muusikakool, kunstikool, tantsukool) kui õpilased elavad huvikoolidest kaugel (linnast/maakonnast väljas) ja neil ei ole võimalik tööpäevade keskel ise transporti leida/saada.
- 5.4. Rajada piisav õpilaskodude võrk üldharidus- ja kutsekoolide juurde, mis kindlustab elamispinna kõigile soovi avaldanutele/koha vajajatele. Seejuures on eriti oluline tagada õpilaskodud riigigümnaasiumite juurde kaugemalt pärit õpilastele või vähekindlustatud perede lastele. Õpilaskodud peavad olema tasuta kõigile õpilastele, kes on pärit materiaalselt vähekindlustatud/raske majandusliku seisuga perekonnast.

Suurendada õppurite sotsiaalseid garantiisid, sealhulgas:

- 5.4.1. Laiendada kutseõppuritele suunatud õppetoetused ka gümnaasiumiõppuritele.
- 5.4.2. Kindlustada õpilastele tasuta koolitransport ning tõhustada KOV-ide transpordivõrku õpilastele nii, et see tagaks võimaluse omandada haridust elukohast sõltumata.
- 5.4.3. Tagada tasuta koolisöök igas kooliastmes, nii üldharidus- kui ka kutsekoolides, suurendades KOV-idele makstavad toetust. Samuti tagada koolipiim ja koolipuuvili kõigile, sh gümnaasiumi õpilastele.
- 5.4.4. Aidata kaasa vähekindlustatud perede vajalike õppevahendite leidmisele. Vajaduspõhine toetamine peab olema efektiivsem leidmaks õpilasele individuaalne lahendus.
- 5.4.5. Suurendada toetusi perekondadele:
 - 5.4.5.1. tõiates muuhulgas järgmisi toetusi: lapsetoetus, üksikvanema toetuse, ajateenija lapse toetus (igakuine), puudega lapse toetuse (igakuine, kuni 16-aastaseni), elluastumistoetus (ühekordne), seitsme ja enamalapselise pere vanema toetus.
 - 5.4.5.2. Taastades koolitoetus vajaduspõhiselt
 - 5.4.5.3. Laiendades puudega noore õppetoetus (igakuine) ka põhikooli õppuritele
- 5.4.6. Tagada kõigile õpilastele tasuta õpikud ja töövihikud (töölehed, e-töövihikud), mis jõuavad koolidesse õigeaegselt. Samuti alustada keskselt (riiklikult) õppematerjalide sisu kontrolli, tagamas materjalide kõrge kvaliteet.

Senisest enam tuleb riiklikul tasandil tegeleda venekeelsete õppurite⁵ senisest edukama ja aktiivsema integreerimisega Eesti ühiskonda, muuhulgas;

- 5.4.6.1. Senisest suuremas mahus toetama keelekümblust
- 5.4.6.2. Luua riiklik programm venekeelsete piirkondade noorte siseriiklikuks õpilasvahetuseks.

⁵ Täpsemalt saab EÕELi nägemusega seoses venekeelt emakeelena kõnelevate õppurite integreerimisest Eesti ühiskonda tutvuda [siin](#).

- 5.4.6.3. Tagada muukeelsete koolide eesti keele, kultuuri ja ühiskonna õpetuste kvaliteet.
- 5.4.6.4. Pikemas perspektiivis kaotada venekeelse õppekeelega lasteaiad ning tagama eestikeelse õppe kõikidel kooliastmetel.
- 5.4.6.5. Kindlustada, et eesti keelt võõrkeelena õpetavad õpetajad valdavad hästi nii vene kui eesti keelt, et õpilased saaksid omandada teadmisi võimalikult tõhusalt.

6. Toetada koostööd üldharidus-, kutse- ja kõrgkoolide vahel ning tagada kvaliteetse eestikeelse tasuta kõrghariduse kättesaadavus kõigile võimekaile.

Toetamaks elukestvat õppe strateegia rakendumist ning abistamaks õppureid nende edasiste õppe- ja karjäärilaste valikute tegemisel ja tulevikus edukalt hakkama saamiseks vajalike oskuste omandamisel, on äärmiselt oluline tegeleda koostöö arendamisega üldhariduskoolide, kutsekoolide ja kõrgkoolide vahel. Selleks on muuhulgas vaja:

- 6.1. Soodustada üldhariduskoolide, kutseõppeasutuste ja kõrgkoolide koostööd. Teooria ja praktika peavad käima käsikäes ning koostöös erinevate kooliastmete ja õppeasutuste vahel peab olema võimalik omandada otseselt edasiseks eluks vajalikke oskuseid.
- 6.2. Üldharidus- ja kutsekoolide vahel tuleb tihendada koostööd, et gümnaasiumi õpilased saaksid valikained sooritada kutsekoolis ning kutseõppuritele võimaldataks keskkoolis õppida parema kvaliteediga üldaineid. See tagab ka kutseõppurile hea taseme üldainetes ning võimaluse sooritada riigieksameid/astuda kõrgkooli.

EÕEL toetab tasuta üld-, kutse – ja ka kõrghariduse omandamist ning on vastu õppemaksude kehtestamisele. Seetõttu leiame, et on vaja järgmised sammud:

- 6.3. Eestikeelse teaduse ning kõrghariduse säilimise eesmärgil peab riik olulisel määral suurendama kõrghariduse rahastamist tagamaks tasuta eestikeelse kõrghariduse kõigile võimekaile.
- 6.4. Riik peab läbi rahastamismudeli muutmise motiveerima kõrgkooli arendama eestikeelset õpet kõigile kooliastmetele ja hoiduma laialdasest üleminekust inglise keelsele õppele. Eestis ei tohi võtta maad laialdane inglisekeelsete õppekavade avamine eestikeelsete õppekavade sulgemise ja alarahastamise arvelt. Eestikeelne kõrgharidus on eesti kultuuri, rahvuse ja riikluse säilimise alustala.
- 6.5. Riik peab läbi rahastamismudeli muutmise toetama õppejõudude palkade tõstmist sarnaselt üldhariduskoolide õpetajate palkade tõstmisega ning mõjutama kõrgkooli tegelema ka õppejõudude järelkasvu tagamisega.
- 6.6. Tuleb suurendada vajaduspõhise õppetoetuse kättesaadavust, suurendades toetuse saajate hulka lisarahastuse näol ning tõstes toetuse summasid kahekordseks.
- 6.7. Riik peab võimaldama tasuta õppida ka osakoormusel.
- 6.8. Õppelaenu taotlemisel peab käendajaks olema riik. See võimaldab õppelaenu võtta ka neil õppuritel, kel küll on vajadus õppelaenu järele, ent kes ei saa seda taotleda käendajate puudumise tõttu.
- 6.9. Ravikindlustus peab olema tagatud kõigile kuni 26aastastele noortele, sh ülikoolis õppimise ajal akadeemilise puhkuse võtmisel.